

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 389/2020-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a zo sudcov Petra Straku a Roberta Šorla (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], t. č. [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 5/2019 z 27. marca 2019, rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 To 47/2018 z 12. júla 2018 a rozsudkom Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 1 T 8/2018 z 16. mája 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .
2. Žiadosti [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. [REDAKOVANÉ], (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Tdo 5/2019 z. 27. marca 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 To 47/2018 z 12. júla 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a rozsudkom Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 T 8/2018 zo 16. mája 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

2. Sťažovateľ v úvode svojej ústavnej sťažnosti požiadal o ustanovenie právneho zástupcu na podanie kvalifikovaného návrhu na začatie konania, keďže momentálne vykonáva nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní desať rokov a nachádza sa vo finančnej a materiálnej núdzi.

3. Sťažovateľ tvrdí, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho dovolanie, ako aj vydaním rozsudkov okresného súdu a krajského súdu súdy porušili jeho právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a taktiež mu bolo odopreté právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podstatnou námietkou sťažovateľa je skutočnosť, že napriek tomu, že spolupracoval s orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom, nikdy mu nebola ponúknutá dohoda o vine a treste a súdy mu neuložili trest pod spodnú hranicu trestnej sadzby. Ďalej uvádza, že predtým, ako bol predvedený

pred vyšetrovateľa, absolvoval neoficiálny rozhovor s príslušníkom Policajného zboru, ktorý ho vyzval, aby uviedol päť osôb, ktorým predával marihuanu. Ak ich uvedie, dostane trest v rozsahu 6 až 7 rokov, v prípade, že to odmietne, hrozí mu trest až vo výške desať rokov. Preto sa z obavy priznal. Zároveň spolupracoval s orgánmi činnými v trestnom konaní v jeho trestnej veci a poukázal aj na inú trestnú činnosť. No napriek uvedenému pri stanovovaní výšky trestu súd prihliadal najmä na skutočnosti v jeho neprospech a skutočnosti v jeho prospech opomenul. Sťažovateľ poukazuje aj na to, že v iných závažnejších prípadoch boli z dôvodu spolupráce zastavené trestné stíhania, resp. znížené tresty.

4. Z uvedeného dôvodu žiada, aby ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a nadväzujúce rozsudky okresného súdu a krajského súdu zrušil a prikázal im vo veci opätovne konať.

II.

Relevantná právna úprava

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Podľa § 37 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

7. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

9. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

10. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdené porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím najvyššieho súdu o odmietnutí jeho dovolania, ako aj rozsudkami nižších súdov, ktoré sťažovateľovi neuložili trest odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby.

11. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa vykazovala ústavná sťažnosť viaceré nedostatky obsahových náležitostí, avšak ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na doplnenie jeho podania, keďže obsahovo bola sťažnosť dostatočne zrozumiteľná, aby umožnila ústavnému súdu realizovať ústavný prieskum (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

12. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti bližšie nešpecifikoval svoje námietky vo vzťahu k jednotlivým súdom v rámci sústavy všeobecného súdnictva a uplatnil ich v rovnakom rozsahu voči všetkým odporcom.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu

13. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pritom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

14. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto právomoc ústavného súdu nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov.

15. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ využil svoje právo podať proti rozsudku okresného súdu opravný prostriedok, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd, ktorý v prípade zistenia zásahu prvostupňového súdu do základných práv alebo slobôd sťažovateľa bol zároveň povinný týmto právam alebo slobodám poskytnúť ochranu. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2

písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu

16. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie ním v ústavnej sťažnosti označených práv rozhodnutím odvolacieho súdu, ku ktorému malo dôjsť tým, že súdy neuložili sťažovateľovi trest odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby, ústavný súd poznamenáva, že tieto námietky tak, ako ich formuloval v ústavnej sťažnosti sťažovateľ, predniesol aj v dovolaní, o ktorom konal a rozhodoval najvyšší súd. Aj v tomto prípade tak právomoc najvyššieho súdu poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa predchádza oprávneniam ústavného súdu, a to vzhľadom na už uvedený princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy. Z uvedeného dôvodu bolo možné prijať záver, že v súvislosti s touto časťou ústavnej sťažnosti existuje dôvod na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.3 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu

17. Úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je okrem iného posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

18. Ústavný súd zdôrazňuje, že pri posúdení v ústavnej sťažnosti namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu nebolo jeho úlohou preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré konajúci súd oprel svoje rozhodnutie. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či sa všeobecný súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či výklad aplikovaných právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu, teda či je označené uznesenie najvyššieho súdu ústavnoprávne akceptovateľné.

19. V súvislosti s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa mimoriadneho zníženia trestu ústavný súd považoval za vhodné poukázať na príslušné ustanovenia zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“).

20. Podľa § 172 ods. 1 Trestného zákona kto neoprávnene c) dovezie, vyvezie, prevezie alebo dá prepraviť, d) prechováva po akúkoľvek dobu omamnú látku, psychotropnú látku, jed alebo prekurzor alebo kto takú činnosť sprostredkuje, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až desať rokov.

Podľa § 172 ods. 2 písm. c) Trestného zákona odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 závažnejším spôsobom konania.

21. Podľa § 138 Trestného zákona závažnejším spôsobom konania sa rozumie páchanie trestného činu b) po dlhší čas, j) na viacerých osobách.

22. Podľa § 36 písm. l) a n) Trestného zákona poľahčujúcou okolnosťou je to, že páchatel sa priznal k spáchaniu trestného činu a trestný čin úprimne oľutoval, a to, že napomáhal pri objasňovaní trestnej činnosti príslušným orgánom.

23. Podľa § 38 ods. 2 Trestného zákona pri určovaní druhu trestu a jeho výmery musí súd prihliadnuť na pomer a mieru závažnosti poľahčujúcich okolností a priťažujúcich okolností.

Podľa § 38 ods. 3 Trestného zákona ak prevažuje pomer poľahčujúcich okolností, znižuje sa horná hranica zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu tretinu.

Podľa § 38 ods. 5 Trestného zákona pri opätovnom spáchaní zločinu sa zvyšuje dolná hranica zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu polovicu; v takom prípade sa ustanovenie odseku 4 nepoužije.

Podľa prvej vety § 38 ods. 8 Trestného zákona zníženie hornej hranice alebo zvýšenie dolnej hranice trestnej sadzby podľa odsekov 3 až 6 sa vykoná iba v rámci zákonom ustanovenej trestnej sadzby; základom na zníženie alebo zvýšenie trestnej sadzby je rozdiel medzi hornou a dolnou hranicou zákonom ustanovenej trestnej sadzby.

24. Podľa § 39 ods. 1 Trestného zákona ak súd vzhľadom na okolnosti prípadu alebo vzhľadom na pomery páchatel'a má za to, že by použitie trestnej sadzby ustanovenej týmto zákonom bolo pre páchatel'a neprimerane prísne a na zabezpečenie ochrany spoločnosti postačuje aj trest kratšieho trvania, možno páchatel'ovi uložiť trest aj pod dolnú hranicu trestu ustanoveného týmto zákonom.

Podľa § 39 ods. 3 písm. c) Trestného zákona pri ukladaní trestu pod zákonom ustanovenú trestnú sadzbu však súd nesmie uložiť trest odňatia slobody kratší ako päť rokov, ak je v osobitnej časti tohto zákona dolná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody aspoň desať rokov.

25. Z obsahu sťažnosti a pripojených príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľ podal dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. h) (že bol uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za trestný čin nepripúšťa), a i) (rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia vysvetlil, že výrok o treste možno napadnúť z hmotnoprávnej pozície zásadne len prostredníctvom dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) [a nie písmena i), pozn.] Trestného poriadku, a tento dovolací dôvod nemôže byť naplnený tým, že obvinenému nebol uložený trest za použitia § 39

Trestného zákona, lebo pokiaľ súd trest vymeral v rámci nezniženej trestnej sadzby, nemožno tvrdiť, že trest bol uložený mimo trestnú sadzbu stanovenú Trestným zákonom. Nepoužitie ustanovenia § 39 Trestného zákona tak nezakladá žiadny dovolací dôvod.

26. Najvyšší súd zároveň poukázal na skutočnosť, že krajský súd sťažovateľovi trest mimoriadne znížil, keď pri určovaní výmery trestu odňatia slobody postupoval tak, že vzhľadom na prevahu poľahčujúcich okolností podľa § 38 ods. 3 Trestného zákona znížil hornú hranicu zákonnej trestnej sadzby (10 rokov až 15 rokov) o jednu tretinu na 10 rokov až 13 rokov a 4 mesiace a následne po takto upravenej trestnej sadzbe podľa § 38 ods. 5 Trestného zákona (opätovný zločin) zvýšil dolnú hranicu zákonnej trestnej sadzby o jednu polovicu na 11 rokov a 8 mesiacov až 13 rokov a 4 mesiace. Následne krajský súd vzhľadom na dve výrazné poľahčujúce okolnosti a pri absencii priťažujúcich okolností a vzhľadom na okolnosti prípadu (predaj ľahkej drogy v nepravidelných intervaloch) aplikoval ustanovenia § 39 ods. 1 a 3 Trestného zákona a uložil sťažovateľovi trest odňatia slobody pod zákonom ustanovenú trestnú sadzbu vo výmere 10 rokov. Pokiaľ nepoužitie § 39 Trestného zákona nezakladá žiadny dovolací dôvod, o to viac to platí v prípade, ak súd toto ustanovenie použije, avšak v menšom rozsahu, ako očakával sťažovateľ.

27. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom odpovedal na ťažiskové dovolacie argumenty sťažovateľa, o ktorých možno konštatovať, že sa zhodujú aj s predloženou sťažnostnou argumentáciou. Z už uvedeného tak vyplýva, že sťažnostná námietka sťažovateľa, že súdy nepostupovali v zmysle § 39 ods. 1 Trestného zákona a neznižili mu trest pod dolnú hranicu trestnej sadzby a neprihliadali na poľahčujúce okolnosti, nie je dôvodná. Nezodpovedá totiž skutočnostiam, ktoré vyplývajú z odôvodnení rozhodnutí vydaných v sťažovateľovom trestnom konaní.

28. Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti konštatuje, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva podľa

čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

IV. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

29. Vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom je potrebné poznamenať, že ústavný súd môže v zmysle ustanovenia § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (m. m. I. ÚS 333/2020).

30. S prihliadnutím na výsledok posúdenia aktuálnej ústavnej sťažnosti ústavným súdom (ako to vyplýva z časti III odôvodnenia tohto uznesenia) je evidentné, že išlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, teda v danom prípade neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z tohto dôvodu ústavný súd tejto žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu